

LIBERTATEA

Abonamentul:

Prețul foii „Libertatea” cu adăusele sale „Foaia Interesantă”, foaia de glume „Bobîrnaci” și broșurile „Spicuri Economice”, e: pe un an 10 cor. pe $\frac{1}{2}$ an 5 cor. — Pentru economi: numai 6 cor. la an! „Lib.” cu „Foaia Int.” pt. economi 5 cor. pe an. Pentru America 3 dolari; — România 40 Lei.

Foaie națională politică.

o o o

Apare în fiecare JOI.

Inserțiuni:

1 pag. 80 cor., $\frac{1}{2}$ pag. 40 cor., $\frac{1}{4}$ pag. 20 cor. etc. — La inserate ce se dau de mai multe ori, să fac reduceri de taxă.

Inserțiunile ca și abonamentele, să plătesc înainte.

— Manuscriptele nu să dau înapoi. —

UN ÎNDEMN

pentru comunele în cari lucrează școale de stat ori comunale!

O datorință a Românilor buni și cu dare de mână din acele comune.

Aveți grije de sufletele viitoarelor rinduri de oameni!

Punem la inima cetitorilor nostri de prin comunele în care nu mai avem școale românești, ci școli de stat ori comunale cu limba de propunere maghiară, — următoarele:

Sufletul băiatului e, cum ne spune un adinc cugetător profesor de psihologie, ca o tablă pe care încă nu e scris nimic. Cine scrie mai întâi pe acea tablă, a aceluia scrisoare să înlipărește mai adinc pe cîmpul tablei, și adesea e hotărîtoare pentru înțelesul și rostul ce-l are acea tablă, acel suflet, în lume! Bietul copil nu știe ce e lumea, nu știe ce e de bine, ce e de rău, ce e drept, ce e strîmbătură a adevărului, — cam ce-i spui, aceea crede. Sufletul lui e în mâna părintelui și a învățătorului aceea ce e o bucată de lut în mâna măestrului, din care măestrul isteț va forma un chip frumos pe care să-l privească lumea cu plăcere, ori o strîmbătură de care lumea să se scîrbească sau să ridă. Așa și părintele și învățătorul, măestrul formării sufletelor în tineri, pot face din acelea figuri vrednice de laudă ori niște lucruri pocite, stricate.

Faurii politici o știu asta. Ba ei știu și aceea, că dintre cei doi măestri de formare a sufletelor, în cele mai multe feluri mai mult înrîurește învățătorul decît părintele, asupra sufletului tinerului băiat, — și de aceea să silească să închidă școlile noastre, ca apoi prin școlile lor să scrie pe tabla curată a sufletelor crude românești, slova și gîndirea ungurească și să vire în inimutele lor simțirea ungurească! În felul acesta, picurînd în sufletele tineretului nostru azi un pic, mîne un pic de venin strein, — strică pe încetul curățenia sufletelor și a inimilor din pepturile românești! Că copilul învață în școala lor celire maghiară, va celi și în viață carte maghiară și să va trezi că simle așa cum a cele cărți streine îl povățuesc!

Lucrarea acestui venin al bolnăvirii sufletelor românești, nu se

poate zădărnici, decît prin leacul tîmăduitor al sănătoasei cărți românești!

Și acest leac suntem datorii a-l da copiilor nostri chiar din anii de școală!

În școala ungurească copilul învață a cunoaște litera, slova, asta latinească, care e și a noastră. (Căci Ungurii n'au litere ungurești, ci au primit și ei, pentru scrisoare, literele acestea, care să zic latine, ale strămoșilor nostri Romani dela Roma!). Învațînd el a cunoaște literele acestea, — doar cu mici deosebiri (că la a îi zice oa, la s îi zice ș, și așa mai departe), — ușor îl putem aduce să poată ceti și românește! Li arătăm numai cum spunem noi literele cutare care pe ungurește nu are sunetul cel curat latin, ci unul pocit pe ungerie, — și copilul va ceti românește azi cu mai multe greșeli, mîne cu mai puține, poimîne va celi binișor, — iar prin cetitul românesc, îi vom turna în suflet și leacul care să-l tîmăduiască de otrăvirea școlii streine!

Cel-ce prețuește acest lucru de negrăit folos pentru neamul nostru, acela iaca ce va face:

După fiecare examen dat la școala ungurească din sat, va aduna odată toți copiii de școală la biserică ori la alt loc potrivit, și acolo le va împărți cărțile românești, potrivite pentru copii, cărțile de rugăciuni, apoi cărțile cu mici istorioare morale, cu povești plăcute lor, cu poezii drăguțe, cu istorie ușoară poporală, — fiecăruia după potrivirea lui. Și îi va sfătui, că după-ce acum cunosc din școală litera, slova, care e tot una în limba ungurească ca și în cea românească, — să se silească acum a învăța cetitul, cu aceleași slove, pe românește!

Și suntem siguri, că tinerele mlădite să vor bucura și cu drag vor învăța cetitul românesc și-l vor îndrăgi și-l vor folosi, căci în această limbă cea-ce cetesc, ei și

înțeleg îndată, și le străbate la inimă!

Și gustînd azi un pic, mîne un pic din miera cărții românești, ca mîne vei avea din acest rînd de tineri niște înfocați cetitori de carte și învățătură românească, — răsărînd din ei tocmai contrarul dela aceea ce voia în ascuns să facă școala maghiară!

Dar pentru a cuprinde și a-ți lega în firele de mătăsă a culturii române scumpele suflete tinere, — pentru asta îi trebuesc cărți foarte isteț alese și isteț împărțite, potrivite copilăriei și priceperii copiilor, Că de-i vei da în mână ori-ce carte pe care băiatul n'o înțelege, nici un folos nu ai făcut! Alegerea asta însăși e o măestrie! Și pentru a veni în ajutorul celor-ce înțeleg și prețuesc acest îndemn spre mare scop ducător, — librăria națională dela Orăștie, a ales și a grupat cărți anume, foarte potrivite acestui mare scop. Are grupe de cărți de 5, 10, 15 și 20 coroane, — cari formează cele mai potrivite premii școlarelor de prin comunele noastre!

Bărbatul român vrednic din o asifel de comună, în care nu mai avem școală românească, își va face numele în veci laudat de acest neam, dacă acum, în preajma examenelor, va cumpăra grupe de acestea de cărțile, de 5 cor. de 10 cor., după cît îi e prinderea și starea, și le va dăruii copiilor nostri români, ca peste vară să se deprindă a ceti românește, cu literele latinești învățate în școala ungurească! Dacă unuia îi e mult a da 5—10 cor., adune dela 5—10 inși cite o coroană și trimiță după cărți, și să ne scrie și nouă despre asta și-i vom publica în foaie cu cuvenita laudă!

Cînd vă adunați, fraților, la biserică, ori la horă ori la nuntă, — vorbiți despre acest lucru, propoveduiți această evanghelie a culturii românești și — făptuiți!

Că așa ne cer grelele vremuri prin cari trecem.

Ce zic? Vremuri grele? Vremile sunt grele pentru oameni slabi, dar omul isteț și cu bărbăție în suflet, face și din vremile cele rele, priincioase sieși!

Și noi să facem și din arma ce contrarii o întorc contra noastră, unealtă folositoare nouă!

Unele-altele.

UN PRINCIPE

ce își începe viața obștească în fața lumii prin un semn frumos!

Principele Carol al României, fiul Moștenitorului de tron Ferdinand și nepot al Regelui Carol, trecînd vîrsta de 21 ani și trebuînd să înceapă de aci încolo a păși și el, după rangul lui, în fața lumii și a țării, — dieta română i-a votat e sumă de 100.000 Lei pe an din visteria Țării, pentru a-și putea ține Curtea sa deosebită, cum să cere dela un Prinț și viitor Moștenitor de tron și mîne purtător ca al Coroanei Țării.

Abia că întiul ministru i-a adus fericit la cunoștință acest fapt, că dacă Țara îl dăruiește cu cite 100.000 cor. pe an pentru trebuințele Sale și a Curții sale, — și tinerul Principe a și răspuns prin o foarte frumoasă faptă, care arată, că din nobil aluat e zidit sufletul lui, — cam din același aluat ca al marelui seu unchiu Carol I.

Prințul Carol a răspuns întiului ministru al Țării cu următoarea scrisoare:

„Scumpe domnule președinte Sfatului ministrilor.

„Am fost viu mișcat de bunăvoința ce au avut Corpurile legiuitoare de a vota în folosul meu o însemnată dăruire. Această hotărîre a Sfatului Țării îmi arată, că vremea răspunderilor a început și pentru mine, punîndu-mi înainte, pe lîngă sarcina pregătirii mele în chemarea ce mă așteaptă, și îndatoririle cătră cei lipsiți ori în suferință.

„Pătruns de acest gînd, dăruiesc suma de 50.000 lei, pe care vă rog să binevoiți a o întrebuița într'un scop folositor țărâniei noastre, pentru nevoile și întărirea căreia, inima mea va fi pururea deschisă!

„Rugîndu-vă a fi tîlmăciul sincerii mele recunoștințe față de dnii senatori și deputați, binevoiți a primi cu acest prilej, dle președinte, încredințarea sentimentelor mele de afecțiune. —

CAROL,
principe al României.

Sfatul ministrilor, primînd acest dar, ca o arvună a unui întreg șir de fapte luminate ce vor veni încă dela tinerul dăruitor, — a hotărît a înființa cu acești bani trei școale populare în trei din cele mai sărace comune din trei colțuri de țară, botezîndu-le: „Școala Principele Carol”, din comuna X, Y... O școală să va înființa în Do-

brogia, alta în Oltenia și treia în Moldova.

E așa de frumoasă această poveste adevărată.

FAPTE NOBILE

Di Pompiliu Popovici, cleric abs. din Ocolişul mare (comitatul Hunedoarei) logodindu-se cu domnișoara Aurelia Popovici din Leșnic, în loc de înștiințări de logodnă, au trimis gimnaziului din Brad 20 cor. pentru fondul seu de întregire.

— Di Marius Peculea, dirigentul fil. „Albina” din Bozovici a contribuit cu 40 cor. la fondul ziaristilor români din Ungaria, din privilegiul logodnei cu dsoara Sabina Simu din Ibașfalău.

Dorim toată fericirea tinerilor logodiți și laudăm fapta lor de a înlocui anunțurile, cu dăruiri în scopuri nobile.

Alegerea dela Sasca

a fost viu scărmanată în fața dieței ungare din Pesta prin di deputat Dr. St. C. Pop, care în o interpelare (întrebare adresată ministrului) a desfășurat pe larg (în ședința dela 6 Maiu) toată neomeanoasa umblare a dirigătorilor țării în jurul acestei alegeri.

Di Dr. Pop a înșirat în 16 puncte ale interpelării dsale pe cele mai de frunte și mai strigătoare din volnicile deslănțuite în jurul acestei alegeri. Arată ce fel de opreliști au dat fibraele prin toate comunele contra „streinilor” ce ar voi să le caute pentru a tulbura ordinea și pacea lor. În fiecare să spunea, că, de vreme-ce așțarea poporului s'a făcut cu toate mijloacele, să oprește întrarea mai departe a „streinilor” prin comune. În Ciclova română să dase această opreliște în 20 Martie, când în acea comună, până la 25 Martie, nu intrase nici un om din partea dlui Dr. Vlad! Și așa mai departe, cite porunceli solgăbirăești, alțea volnicii și nedreptăți! Cu o săptămână nainte de ziua alegerii, nici un bărbat de încredere a partidului Dr. Vlad n'a mai fost suferit prin comune!

Ba nici alegătorii din comună nu era iertat să se caute și se se sfătuiască (dacă erau de-ai lui Dr. Vlad!). Nici în ziua alegerii nu a lăsat să între în comune oamenii de încredere să adune pe alegători!

Amestecul deregătorilor (oprit aspru prin lege) îl vadește faptul că fișpanul a spus-o în fața alor doi membri ai congregației, că — nu e iertat să fie ales Dr. Vlad!

Deputaților aleși, Dr. Pop Dr. Vajda, Dr. Șerban, li s'a călcat dreptul de imunitate (de a nu putea fi alinși de mâna deregătorilor ori a judecătorilor până nu le dă dieta slobozenie spre a ceasta!), fiind și ei scoși cu puterea de prin comune!

Și altele și altele!

Pentru toate cere răspuns ministrului și ca să pornească cercetare asupra deregătorilor volnici și asupra gendarmilor.

Interpelarea s'a dat celor doi ministri, de interne și honvezi, pe cari îi privește, să facă cercetare și să vie apoi cu răspuns în timp de 30 de zile.

Vom vedea că ce vor răspunde. Dar par'că o cam știm din nainte.

Martirii iubirii de neam.

Dr. Lucaciu i-a cercetat în temniță. — Dr. Mihali s'a întrepus pentru ei la ministru. — Dar tribunalul nu vrea să-i sloboadă decit pentru cauție de 160.000 cor.

E revoltător chipul păgîn, cu care sfînta biserică papistașă din țară, pusă în slujba maghiarizării, vrea să-și împlinescă cel mai nou „apostolat” al seu: maghiarizarea Românilor de prin comunele date vlădiciei maghiare de Hajdudorogh.

Cetitorilor nostri le e cunoscută volbura ce s'a ridicat în jurul vizitației canonice ale vlădicului dela Hajdudorogh prin comunele române sătmărene alipite la vlădicia lor.

Vizitația sfîntului pater a luat chipul și asemănarea unui lile-proc ce trece cu car de foc prin satele românești plesnind cu fulgere în jur de sine asupra noilor credincioși, — pentru că aceștia, afară de credință, își mai iubesc și limba lor, și nu vor să audă de aceea, ca această limbă a părinților și moșilor lor, care a sunat în sfînta lor biserică de când este popor românesc pe aceste plaiuri, — să fie dată afară din sfîntele locașe și înlocuită cu o limbă streină de istoria acestei biserici și mai ales streină de inimile credincioșilor!

Preoții cei buni și la locul lor, și fruntașii din jurul lor, cinstind voința și simțămîntul obștesc al poporului, — s'au împotrivit și ei, cu poporul împreună, a să închina noului sfînt cu pînteni ce vine la ei și le cere „supunere” și ascultare!

Iar pentru acest lucru, pe care ori-ce preot ce se prețuește și își iubește neamul tot așa de mult ca și credința religioasă, îl va face, — pentru acest lucru au fost prinși preoți români și curatori bisericesti și credincioși inimoși 15 inși, din cîteva comune sătmărene, și duși între gendarmi ca niște făcători de rele și aruncați în temnița din Sălmar, pornindu-se asupra lor proces pentru răsvrătire contra statului și contra sfîntei limbi maghiare și mai știe focu pentru ce!

Și-i acum vre-o lună de zile de când sunt înuși în arest prevenetiv (înainte de judecată).

Di Dr. T. Mihali, deputat, a mers zilele trecute la ministru președinte și a cerut să dea poruncă să se sfîrșească în vremea cea mai scurtă cercetarea

contra acestor oameni nevinovați, — ca să fie dați libertății. Ministrul a făgăduit, dar urmările făgăduelii încă nu să vad.

S'au înaintat apoi tribunalului cereri de călărie advocații apărători, să pună pe picior liber pe cinstitul preot Mureșanu și cei 14 țărani arestați în acelaș timp. Iar tribunalul a dat răspunsul, că-i pune pe picior liber pentru o cauție de 160.000 coroane. (De tot țăranel 10.000, iar de capul preotului Mureșan 20.000 cor!)

Vădit, tribunalul a cerut alțea, știind că alțea sumă de bani nu este de unde să se adune și să se pună pentru ei, și așa e ca și cum ar fi respins cererea lor!

E lucru trist cînd judecătoria să pune pe punct de vedere așa ciudat față de niște cetățeni cinstiți, ca acești fruntași români arestați, Să jin așa în arest prevenetiv oameni fără căpățiu, despre cari judecătoria are teamă că, sloboziți, își vor perde urma. Dar acești fruntași ai satelor sunt oameni cu rost, cu casă și masă, cu avere, — de ce-i ține dară? Cauție e averea lor și familia de cari nu să pot deslipi. Și nici n'au de ce să se deslipească, că n'au făcut o crimă ordinară ca să fugă din calea răspunderii, ci un fapt de apărare a dreptului limbei și neamului lor, pentru care nu să feresc de judecată, ci o vor primi cu bărbăție și vrednicie!

Di Dr. Vasile Lucaciu, preot cinstitul și însufleșitul luptător național, a cercetat în arestul lor pe acești martiri ai iubirii de neam, și i-a mîngăiat cu cuvintele sale dulci și calde, și i-a însufleșit și i-a asigurat, că ochii întregului neam românesc sunt asupra lor și inima tuturor Românilor adevărați e cu ei!

Perderile Bulgarilor.

Un mare ziar englez aduce dela corespondentul seu aflător în Bulgaria, amănunte despre pierderile îndurate de Bulgari în războiul ce trecu. Le-a aflat din numărările ce să fac acum în ministeriul de războiu bulgar, pe temeiul rapoartelor venite dela comandantii de trupe.

Iacă ce arată aceste numărări:

Bulgarii au avut în războiul acum purtat contra Turcilor:

300 ofițeri morți,
900 ofițeri raniți,
26.000 soldați morți și
60.000 soldați raniți.

De tot 87.000 de oameni căzuți pe cîmpul de luptă, fie ca morți, fie ca raniți. La vre-o 80.000 de brațe de muncă pierdute pentru țară.

Unde sunt miile de milioane pierdute în avere?

Turci, spune aceeași numărătoare, că au căzut 95.000 în prinoare bulgară. Mult de tot. O armată întregă. Încă mare armată!

Dela granița Rusiei...

Pe podul de graniță din Podwołozyska, la a căru cap dinspre Austria stă o sentinelă (soldat de pază) austriacă, iar la celalalt cap una rusască, — trei ofițeri ruși, pe semne înfîrbițați de beutură, au făcut într'o sară prinsoare, că unul din ei va desarma sentinela austriacă și o va duce peste hotar în Rusia!

Ofițerul rus s'a dus, așa cu capu'n mână și s'a apropiat de sentinela austriacă, cercînd să-i iee arma. Abia atunci soldatul a băgat de samă, că acesta e om cu gînd rău față de el, și trîgîndu-se repede napoi, a izbit cu baioneta în ofițerul rus, făcîndu i mai multe împunsături prin cari l'a raniit de moarte. Și-a și dat duhul aci pe loc. S'a pornit cercetare în cauză. Să bagă de vină soldatului că de ce l'a lăsat să se apropie așa de el și nu l'a oprit încă de departe.

Lipiciul unguresc

a prins față de oaspeții economici din România.

În adausul nostru economic „Spicuri Economice” am spus că o ceată de economiști din România, dorind să vază mai multe economii mari din Ungaria, vor veni în vara asta să cerceteze cîteva curți mai mari economice în Ardeal și Ungaria. Să vadă, dacă află aici ceva înoini în purtarea economiei, pe care le-ar putea pune în lucrare și ei cu folos. Și fiindcă numai acum un an doi, mai mulți economiști unguri merseseră în România, ca să vază marile moșii boerești și domeniile Coroanei cu economia model de pe ele, — venirea celor din Țară era un fel de întoarcere a vizitei. Iar pentru că să aște ușile deschise peste tot locul, și-au înștiințat venirea prin ministeriul român de agricultură (economie) la cel unguresc de agricultură. Acesta a însărcinat cu primirea oaspeților economici și cu călăuzirea lor pe Reuniunea Economică Ardeleană ungurescă din Cluj și pe celelalte de prin comitatele prin cari va trece.

Săptămîna trecută, economiștii din Țară au venit în Ardeal și de aci au trecut în Ungaria, călăuziți peste tot locul de Societățile economice maghiare, care și-i dau în samă una la alta. Cea din Cluj i-a povățuit până au ieșit din Ardeal și i-a dat în samă celei din comitatul Aradului, de aci merg spre Pesta, să întorc peste Seghedin iar în Ardeal și peste Sibiu-Făgăraș acasă.

Fiind vorba de oaspeți din România, Ungurii iute și de grab au alergat la mijloacele lor probate și cu alți oaspeți din țări streine: să-i omoare cu dragostea, cu omenia, să-i poarte cum am zice pe palme, să-i culce pe puf moale, să-i hrănească cu limbi de paseri, să-i gidile în urechi cu vorbe dulci, încil acela să se zăpăcească de alțea

Gîndul școalelor

a apăsât și aștan greu în dezbaterile dietelor noastre bisericești, în sinoadele dela Sibiu, Caransebeș și Arad.

În sinodul din Caransebeș, condus de P. S. Sa Episcopul Dr. M. Cristea, s'a arătat în ședința de Joi, că dieceza Caransebeșului își susține încă 219 școli proprii, iar în 34 comune românești cu școli comunale și în 130 cu școli de stat, biserica să îngrijește de învățarea religiei cu micii școlari. Ceea-ce înseamnă că în 219 comune avem încă școlile noastre, iar în 164 s'a cuibărit școala streină.

Sinodul a luat privitor la școli următoarea hotărîre înțeleaptă: Să ne încordăm toate puterile ca să nu ne mai scape din mîni nici o singură școală, ci să căutăm toate modurile pentru a ni-le ținea!

Acest lucru să-l iee la știre bunul nostru popor de pretulindenea, — căci această hotărîre, luată altfel și în celelalte sinoade, sună inimilor tuturor Românilor dela noi!

Nu numai cei din dieceza de Caransebeș, ci și dela Arad și din Ardeal, — ba nu numai greco-orientalilor, ci și greco-catolicilor, le sună astfel de chemări ale sufletului național, nu confesional!

Să primească întreg poporul nostru cu înțelepciune această chemare de a face tot ce-i e cu putință a-și ținea școlile cite le are, ba a reînvia și din cele ce i-au scăpat din mîni...

Din România.

Pricina împărțită în două...

Silistra și Popina date României, dar hotar nou la mare nu.

Știrile date de noi, după unele foi din Tară, despre pacea dintre România și Bulgaria, sufer oarecare schimbare. Ziarele din Tară, cari au dat știrea că România va căpăta și Silistra și lărgire de hotar încolo până la mare, știau că aceasta o cerea România, și aflînd că la Petersburg diplomații sunt cu deosebită bunăvoință față de cererile românești și au dat cîștig de proces României, — au crezut că i-s'a dat pentru toată cererea. În fapt lucrul s'a petrecut ca acolo unde doi inși să ceartă și al treilea cearcă să facă pace între ei, zicînd și unuia și altuia să mai lase din cereri. România cerea și Silistra, cetatea cea mai prețioasă și mai primejdioasă pentru ea la hotarele despre Bulgaria, dar și o fâșie de hotar de vre-o 5 kilometri de lată, până la mare.

Bulgaria răspundea: Nu dau nimic! Nici un petec macăr! Mai tîrziu Bulgaria, țemîndu-se de ata-

cul României, a început a răspunde: vă dau fâșia de pămînt ce o cereți, — dar cetatea Silistra nu și nu, odată cu capul! România zicea: Hotarul făgăduit îl primesc, dar fără Silistra nu i pace!

Atunci au întervenit puterile mari și, după multe și obositoare stăruințe și pe lingă unul și pe lingă altul, au făcut pe Bulgaria să se supună pierderii celei mai simțite: de a da României cuibul ei întărit, orașul Silistra cu întăriturile ei, — c'apoi fac pe România să nu mai ceară și fâșia de pămînt! Și au izbutit a îndupleca pe Regele Carol și guvernul seu, să se mulțumească cu cetatea cea tare și de mare însemnătate pentru apărarea hotarelor spre Bulgaria, și s'o lase focului fâșia de pămînt, că de nu, numai cu armele o poate lua, și o costă cît nu-i vrednic un sfert de Bulgaria, necum o pînză de 5 kilometri de pămînt. În schimb să asigure Românilor din Macedonia ce vor veni sub stăpînire bulgară și sîrbească, libertate religioasă și culturală! Acei Români macedoneni, și căzînd sub stăpînire bulgară, vor avea drept a-și ținea școli românești, biserici românești, ba vor avea și un Arhiepiscop al lor național, care să grijească de cultura lor! Iar acest lucru face mai mult decît fâșia de pămînt pe care Bulgaria să îndărănicește a o da!

Și România s'a învoit dară cu asta și acesta e capul tîrgului. Să vor face ele și îndreptări de graniță spre Bulgaria, dar nu ruperi însemnate de hotar.

S'a dat însă României la Dunăre, dincolo de Silistra, hotar prețios, întinzîndu-i-se linia până la comuna Popina pe malul Dunării, care și ea, Popina, să va ținea de România și un cerc de 3 kilometri de lat dela forturile Silistrei în jur.

Protocolul oficios despre această mijlocire de pace între România și Bulgaria, a fost publicat acum din partea ambasadorilor dela Petersburg, — după-ce întii și România și Bulgaria s'au dat învoelii pacifice și au primit oficios această mijlocire.

Dare culturală.

„Telegraful Român” din Sibiu scrie:

Înainte cu patru ani sinodul nostru arhidiecezan a votat un conclud, de înțelesul ca, în scopul ajutorării Fondului Cultural arhidiecezan, înființat pentru a să putea veni întru ajutorul școalelor amenințate gr-or. române din arhidieceză (din Ardeal), să se pună o dare culturală pe toți credincioșii inteligenți ai bisericii, obligîndu-se a plăti fiecare din ei o plată anuală, stabilită în 2% a plății pe care o primește. S'a primit atunci așa, pentrucă se zicea

că poporul, care are destule sarcini de purtat, să fie cruțat de astădată, și darea culturală să fie strînsă numai dela intelectualii (cărțurarii) sei.

Forma dării culturale stabilite atunci, și felul împărțirii ei și ale stringerii, nu au fost însă tocmai norocoase, și scopul avut în vedere — nu s'a ajuns, pentrucă foarte puțin a intrat la Fondul Cultural arhidiecezan din aceea, ce pe temeiul hotărîrii sinodale de acum patru ani, — putea să între și ar fi trebuit să între. Dintre cei supuși acestei dări culturale, prea puțini și-au plătit taxele regulate, iar cei mai mulți sunt în restanță cu ele și astăzi..

Sinodul nostru arhidiecezan, din aștan, la propunerea consistorului, s'a aflat îndemnat a pune darea culturală pe alte temeuri: anume așa, ca toți credincioșii bisericii, inteligență și popor, să fie datori a o plăti, firește fiecare amăsurat puterile sale.

Credem că e bine, ca de pe acum obștea să cunoască amănunțit chipurile după cari să va împărți în viitor darea culturală în arhidieceza gr.-or. rom. ardeleană.

Iacă hotărîrea Sinodului:

Pentru trebuințele obștești ale Arhidiecezei, să pune un arunc asupra tuturor capilor de familie, împărții în 6 clase:

a) De clasa I să țin: slujbași, mai înalți bisericești, asesorii consistoriali, protopopii, profesorii seminariilor și gimnaziale, avocații, medicii, inginerii, proprietarii mari, directorii de bănci, negustorii mari și pensioniștii cu pensie dela 3000 cor. în sus, — și au să dea în fiecare an cite 20 coroane.

b) De clasa II-a să țin: preoții cu calificare completă, preoții cu bună stare, neguțătorii cu firme improtocolate, proprietarii de mijloc și slujbașii dela feluritele oficii publice și dela institutele de credit și notarii, — și au să dea cite 10 coroane la an.

c) În clasa III-a să țin: preoții cu calificare mai puțină și mai slab întăriți, și învățătorii, avînd a solvi suma de 5 coroane pe an.

d) clasa IV-a să țin: meseriașii, pensioniștii și membrii parohiei cu avere de 5000 cor. în sus, avînd a solvi cuma de 2 coroane la an.

e) De clasa a V-a să țin toți țărani de frunte cu moșie și cu avere de 3000—5000 cor., meseriași fără calfe, învățătorii pensionați și alți credincioși, cari se socot în comuna lor de fruntași, avînd să dea 1 coroană la an.

f) De clasa a VI-a să țin: toți credincioșii luați în lista membrilor sinodului parohial, cari sunt de sine stătători, avînd să dea cite 30 fileri la an.

Văduvele au să fie împărțite din partea comitetului parohial după stările lor materiale în clasa răspunzătoare lor.

Acei membri ai bisericii, cari doresc să-și răsumpere odală pen-

tru totdeauna această dare bisericească, au a solvi taxa anuală din clasa în care sunt înșirați, înmulțită cu 20.

Listele pentru prescrierea acestei dări culturale să fac de comitetul parohial, după îndrumarea ce o va primi dela consistor.

Din suma încassată într'un an, 40.000 cor. se trec la „Fondul general pentru trebuințele administrative, iar întreg restul trece la Fondul Cultural pentru trebuințele religioase și culturale (școli).

Noua dare să cere cu începere din 1 Ianuarie 1913.

Dare? Cînd oamenii noștri, bietul popor, vă auzi de această veste, să va sperie ei oare de nou, își va increți iară fruntea îngrozit de acest cuvînt urît?

Nu, drag și iubit popor. Aceasta nu e o nouă „dare”, numai așa iacă îi zice lumea greșit, dar ea e un trist *strigăt desnădăduit al maicii bisericii*, celei care să simte grozav strîmtoare prin legile care de care mai neprielnice ei și vieții sale culturale, ce să făuresc în această țară!

Cultura, lumina poporului, e floarea albă ce crește pe suflete și le face strălucitoare, le ajută a se înălța spre cerul libertății, — lucru pe care cîrmuitorii politicii acestei țări, nu îl voesc! Și de aceea, prin fel și fel de legi maștere, cearcă să zmulgă din grădina sfintei biserici române, nu numai gr. orientale ci și gr. catolice, adevă din a întregului neam românesc din această patrie, acea floare frumoasă, cultura națională, stîrpindu-o cu totul, și răsădind, prin școala maghiară, floarea culturii maghiare, care să ne întoarcă pe incetul sufletele pe dos!...

Cînd săraca biserică, care n'are altă avere decît mila ce i-o dau credincioșii ei, să întoarce spre noi cu acest strigăt desnădăduit, — să nu ziceți, Români, că o nouă „dare” vi-se cere, ci să spuneți: Maica mea bună, învățătoarea și luminătoarea mea sărmană, îmi cere iar un mic ajutor, o milă... Neom aș fi, de aș sta pe gînduri și m'aș codi a o da!

Cînd veți auzi pe preoți cerîndu-vă noaua milă, cu care conducerea bisericească vrea să-și copere multe și marile ei trebuințe, și mai ales *va ajuta școlile* noastre românești, puține cite le mai avem, — nu vă înfiorați, nu primiți cu neplăcere cererea ei, ci dați-o cu dragă inimă, că e așa de mică și slujește scop așa de mare!

Acesta e sfatul și îndemnul nostru izvorit din suflet românesc!

Anunț!

Aducem la cunoștința On. public românesc că cu prima Aprilie am deschis o fabrică de brinză curată de oaie și caș-caval.

Brinza să trimită în putini de 5, 10, 20, 25 klg în beșici și salame.

Trimiterea să face cu ramburs. Rog pe On public să binevoiască a mă onora cu comanda Dumnealor.

Cu stimă

GEORGE TICUȘAN,

(959) 1-3 fabricant de brinză.
Agostonfalva, Nagyökülő.

Moara artificială

de pe râul Șibișelului, în Orăștie, a dlui Wilhelm Binder,

se de arendat!

Condițiile mai de aproape a să vedea la proprietar.

(10(2) 1-2

Ocancelaria advocațională

a lui

Dr. Emil Babeș

în Budapesta, — s'a strămutat dela adresa veche la următoarea adresă:

Budapest: VIII. Főherceg Sándor n. 9.

(1000) 1-2

Strămutare de local.

Subscrisul aduc la cunoștința onoratului public din loc și jur, că localul meu de curelărie aflător azi în piață, lângă prăvălia Lăzăroiu, — dela 15 Maiu n. îl strămut în prăvălia în casele dlui Zobel, în foșă cu poarta hotelului „Coroana“ (lângă florărie).

Aci primesc și pregătesc tot felul de articli de curelărie: hamuri, frâne, șei, sezuturi (ziț-uri) de trăsură, — precum și articole de voiagiu! Prețuri moderate! Tot felul de reparaturi! Rog a fi căutat cu încredere!

Ioan Comă

măstru curelar în Orăștie (987) 2-3 (casele Zobel, față cu poarta hotelului „Coroana“).

Subscrisul

aduc la cunoștința on. public din loc și jur că mi-am deschis o

lucrătoare de pantofărie

în Orăștie, strada Spitalului No 4 (vis-a-vis de spitalul militar). Mă voiu sili ca să mulțămesc mușterii mei cu lucru bun și trainic. — În lucrătoreea mea să pregătește ghetete pentru bărbați, femei și copii, precum și tot felul de reparaturi cu prețuri moderate. (985) 2-4

Rog binevoitorul sprigin al onoratului public.

Petru G. Russu

măstru pantofar în Orăștie.

De vânzare.

La subscrisul să află de vânzare din mână liberă: un motor de benzin de 6 puteri de cai, și o garnitură de imblătit griu, pe cum și de trifoiu, în stare foarte bună. O cunosc foarte bine Căstăenii și Jibătenii.

Toate acestea sunt luate dela firmele cele mai însemnate din Germania! Din împrejurări familiare se vinde cu condiții favorabile. (992) 2 2

Doritorii să se adreseze cu toată încrederea la

Ilie Androne și Soții
în Pianul-de-jos (Alsópián p. ű).

Invățăcel de turtar

și de lumini de ceară

să primește la subscrisul.

Să aibă vârsta de 13-15 ani. Condițiile de întreținere le satorim după bună învoială.

Oscar Kolovrat

(984) 3-3 turtar și lumănar, Orăștie.

Secretul meu.

Sistemul meu, de a cumpara cu bani gata toamna, marfă de mâna întie, — îmi face cu puțință a pune în vânzare

Vinuri bune,

curate. exclusiv din Ardeal, — pe lângă prețurile cele mai ieftine!

Fă o probă când ai la casă un botetz, o cununie sau altă sărbătoare familiară.

Prețurile: dela 70 fileri în sus. Felurite soiuri curate.

(571) 45-50 **HANS STEPHANI**
hotelier, Orăștie (Szászváros)

Am onoare a aduce la cunoștința st. proprietari de mașini, motoare, automobile, etc., că am deschis în Deva, pe locul fostei fabrici de mașini „Hungaria“, un garaj, și am arangiat un

Atelier pentru repararea motoarelor, mașinilor de imblătit

și alor ori-ce feluri de mașini!

Executare promptă, solidă și garantată, pe lângă prețurile cele mai convenabile.

Carol Hummel,
Inginer mecanic.

(990) 2-5

(964) 4-6

Fund. în a. 1878! Mijloc excelent, renumit și plăcut,

Veritabila alifie-Centifolia

intreese ori-ce medicament de casă.

Puterea și efectul:

Impiedecă și incetează inveninarea singelui. Ori-ce operație devine de prisos. Folositoare mamelor cari lăp'cază. Ars efect excelent și sigur la orbanș și toate boalele învechite, la picioare rân te ai crepate, la râni, — umflături de picioare, — râni provenite din slăbie, din împunsături, din împușcare și la zdroburi, îndepărtează corpuri streine și anume: sticlă, oase, praș, salitr, sp'n, etc., la totfelul de umflături, buboaie, carne sălbatică, carbunculus, puroaie, precum și la boale de rac, — vermuleți sau putrezire, — la bătăuri, la ori-ce râni provenite din arsură, degerătură, boale provenite d'n boale îndelungate, umflături de gît, umflături de sînge, scurgerea ure. hilor și la opărireă pielei copiilor, etc. — Comande mai mici decît 2 cutii nu să expediază. Trimiterea se face cu ramburs, ori contra trimiterei înainte a banilor. 2 tegle costă 3 cor. 60 fl. — La comande mai mari se acordă rabat considerabil. —

În Budapesta de vânzare în mare la: droguerie Thalmayer és Seitz, Hochmetstir utóda, Radanovits Testvérek din Budapesta.

Vade nu este depozit, comandăm dela:

Farm. „Ingerul păzitor“ alui THIERRY A. în Pregrada (l. Rohitsh-Sauerbrunn)

In general cunoscut ca unicul balsam veritabil, o sticlă familiară de 12½ sau 6½ sau 1, — costă 5 cor. 60 fileri.

(965) 5-12 I.

Cheag,

fluid de rînză, garantat curat să capătă numai la „Severineana“, societate comercială pe acții în Karánsebes.

4-5

Serviciu acurat!

!!! MAGAZIN DE MOBILE ÎN ORĂȘTIE !!!

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, că am arangeat în Orăștie, Drumul țării, Nr. 3., în casele proprii un

magazin de mobile

mobile singuratece, dela cele mai simple până la cele mailuxoase.

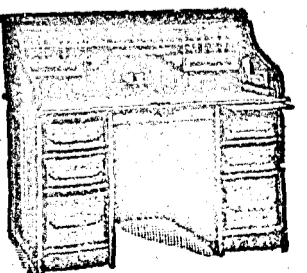
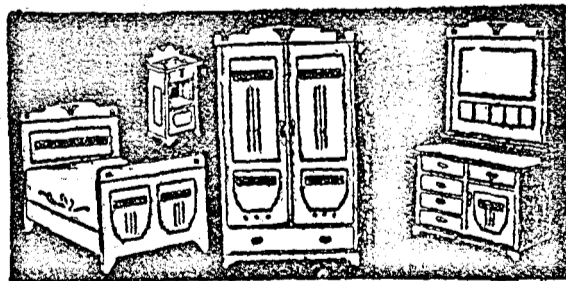
Prînzitoare și dormitoare
dela 300 cor. în sus

Rog spriginul și cercetarea binevoitoare a onoratului public.
Cu stimă

BRUTUS BRASSAI

întrepr. de înmormîntare și magazin de mobile.

Tot alci să primesc și INVĂȚĂCEI din jurul Orăștiei.

(741) 13-

Prețuri ieftine!

Arangeat de nou!

Magazin noume zidit!

